

Vergaderjaar 2019–2020

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 411

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2020

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken verzocht om een schriftelijke reactie op het recent gepubliceerde rapport van Amnesty International «*Civilian lives at risk in the Sahel*». Hierbij kom ik, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, aan dat verzoek tegemoet.

Het rapport

Volgens onderzoek van Amnesty International zijn tussen februari en april van dit jaar 199 burgers om het leven gekomen als gevolg van gewelddadig optreden van de nationale veiligheidstroepen in Burkina Faso, Mali en Niger. Het rapport documenteert tevens beschuldigingen van plunderingen en ontvoeringen door deze veiligheidstroepen.

Kabinetsappreciatie

Het kabinet is al langer bezorgd over de sterke aanwijzingen van mensenrechtenschendingen door terroristische groeperingen, lokale milities en nationale veiligheidstroepen in de Sahel (Kamerstuk 29 521, nrs. 403 en 368). Eerdere rapportages van de Verenigde Naties¹, *Human Rights Watch*² en *The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)*³ bevestigen het zorgwekkende beeld dat naar voren komt in het recente rapport van Amnesty International.

¹ MINUSMA «Note sur les tendances des violations et abus de droits de l'homme 1 januari–31 maart 2020.» Jaarlijkse rapportages van de Independent Expert on the situation of Human Rights in Mali.

² Human Rights Watch, «We Found Their Bodies Later That Day. Atrocities by Armed Islamists and Security Forces in Burkina Faso's Sahel Region, 22 March 2019.»

³ ACLED «State Atrocities in the Sahel: The Impetus for Counterinsurgency Results is Fueling Government Attacks on Civilians, 20 May 2020.»

Uit VN-onderzoek, mede door Nederland gefinancierd, blijkt dat disproportioneel optreden van veiligheidstroepen een factor voor radicalisering kan vormen.⁴ Op de Sahel gericht onderzoek van *International Alert* bevestigt dit.⁵ Dergelijk optreden, soms ook richting specifieke bevolkingsgroepen, draagt bovendien bij aan het reeds snel toenemend aantal ontheemden in de regio. Nederland dringt er dan ook bilateraal, in EU- en VN-verband op aan dat autoriteiten in de Sahel hun verantwoordelijkheid nemen en straffeloosheid tegengaan.

Diplomatieke inspanningen

Bilaterale reactie

Het kabinet heeft in de week dat het Amnesty rapport uitkwam de zorgen over aanwijzingen van mensenrechtenschendingen nadrukkelijk bij autoriteiten in de regio en internationale partners aangekaart. Het kabinet heeft hierbij het belang van juridische opvolging en vervolging naar aanleiding van de verdenkingen onderstreept.

De Minister van Buitenlandse Zaken heeft deze zorgen aan de orde gesteld tijdens de eerste ministeriële conferentie van de Internationale Sahel Coalitie op 12 juni, waaraan ministers uit meer dan 40 landen (onder wie de ministers van Buitenlandse Zaken van de Burkina Faso, Mali en Niger) en zo'n 15 internationale instellingen deelnamen. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking deed dit een dag eerder in een telefoongesprek met de Minister van Buitenlandse Zaken van Burkina Faso.

Bijdrage aan de Europese inspanningen

Nederland heeft in de periode voorafgaand aan de publicatie van het rapport van Amnesty Internationaal met o.a. Duitsland al aangedrongen op een prominente plek voor mensenrechten in de Europese dialoog met de G5-Sahel. Mede aangemoedigd door deze druk sprak de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlands beleid en Veiligheid Josep Borrell zich nadrukkelijk uit over het belang van mensenrechten tijdens een EU-Sahel Top op 28 april en in een scherp persbericht op 10 juni.

Mede op verzoek van Nederland zijn de EU-delegaties in de Sahel regio op 17 juni verzocht een mensenrechtenanalyse op te stellen met handelingsperspectief voor de EU-inzet. Nederland vroeg daarbij extra aandacht voor de rol die EU-missies kunnen spelen op het terrein van mensenrechten.

Nederland zet zich bovendien in voor het versterken van de samenhang van de Europese inzet op het gebied van veiligheid en rechtsstaat. In dat kader heb ik ook voorgesteld om bij het internationale *Partnership for Security and Stability in the Sahel* (P3S), door Frankrijk en Duitsland gelanceerd tijdens de G7-Top in Biarritz, niet alleen de Ministers van Defensie en Binnenlandse Veiligheid maar ook de Ministers van Justitie uit de Sahel te betrekken.

⁴ UNDP «Journey to extremism in Africa, 2017.»

⁵ International Alert «If victims become perpetrators, June 2018.»

De mensenrechtensituatie stond ook centraal tijdens het debat over Mali op ministerieel niveau in de VN Veiligheidsraad op 11 juni. Mali onderkende het belang van het tegengaan van straffeloosheid.

België stond tijdens het debat stil bij het door de Benelux gefinancierde en VN-gemandateerde internationale onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Mali in de periode 2012–2018.

Het rapport van deze *International Commission of Inquiry* (ICOI) wordt op korte termijn aangeboden aan de Secretaris-Generaal van de VN. Nederland zet zich momenteel met België en Luxemburg in voor een gedegen VN-monitoringsmechanisme over de opvolging van aanbevelingen uit het rapport.

Ook tijdens een bijeenkomst van de VN *Peace Building Commission* over Burkina Faso op 5 maart jl. benadrukte Nederland het belang van mensenrechten en tegengaan van straffeloosheid.

Nederlandse inzet op Veiligheid en Rechtsorde in de Sahel

Deze diplomatieke inspanningen op het terrein van mensenrechten liggen in het verlengde van de intensivering van de inzet van het kabinet op het terrein van veiligheid en rechtsorde in de Sahel, zoals weergegeven in de recente kamerbrief over de Nederlandse en Europese inzet in de Sahel (Kamerstuk 29 521, nr. 403).

Via de EU-missies, waaraan Nederland een personele en financiële bijdrage levert (Kamerstuk 29 521, nr. 368), worden onder meer trainingen gegeven op het terrein van mensenrechten aan Malinese en Nigerese veiligheidstroepen en de G5-troepenmacht. Nederland levert tevens een financiële bijdrage aan de operationalisering van de regionale G5-Saheltroepenmacht en het door de VN ontwikkelde mensenrechtenkader (Kamerstuk 29 521, nr. 368; Kamerstuk 21 501-20, nr. 1307).

Vanuit ontwikkelingssamenwerking draagt Nederland bij aan het versterken van de strafrechtketen en de onderlinge samenwerking tussen politie, officieren van justitie en rechters in Mali om de behandeling van strafzaken te verbeteren en versnellen. Dit programma wordt momenteel uitgebreid naar Burkina Faso en Niger.

Tegelijkertijd steunt Nederland lokale organisaties die rechtsbijstand verlenen en de toegang tot recht voor burgers verbeteren in zo'n 300 lokale gemeenten. In 2019 hebben meer dan 11.000 burgers (waarvan 6440 vrouwen) ondersteuning gekregen via deze rechtsbijstand bureaus.

Nederland financiert tevens initiatieven van organisaties als het *Geneva Centre for Security Sector Governance*, *Interpeace* en het *Center for Humanitarian Dialogue* gericht op het versterken van de vertrouwensband tussen de lokale bevolking en veiligheidsdiensten, met expliciete aandacht voor mensenrechten. Momenteel onderzoekt Nederland of het de steun aan de nationale mensenrechtencommissies in de Sahel regio kan uitbreiden.

In de reguliere BHOS-resultatenrapportage wordt uitgebreider ingegaan op de Nederlandse programmatische inzet in de Sahel, die nauw verbonden is aan de diplomatieke inspanningen gericht op versterking van de rechtsstaat en het tegengaan van straffeloosheid.

De geïntegreerde benadering is een belangrijk kenmerk van de Nederlandse inspanningen gericht op het bevorderen van stabiliteit in deze regio.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok